ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Petra Mikeše, Ph.D., a soudců JUDr. Michala Mazance a JUDr. Miloslava Výborného v právní věci navrhovatele: **Z. P.**, o návrhu na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů pro účely budoucího řízení o žalobě proti rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí čj. MPSV-2018/115734-917, v řízení o kasační stížnosti navrhovatele proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci ze dne 13. 7. 2018, čj. 59 Na 4/2018-8,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá**.

II. Navrhovatel **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci

[1] Navrhovatel (dále jen „stěžovatel“) se u Krajského soudu v Ústí nad Labem – pobočky v Liberci (dále jen „krajský soud“) domáhal osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů pro účely budoucího řízení o žalobě, kterou hodlá podat proti výše uvedenému rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí. K otázce ustanovení zástupce z řad advokátů stěžovatel konstatoval, že nezbytnost jeho právní ochrany nelze posuzovat podle schopnosti sepsat žalobu či jiné návrhy, a poukázal na specifičnost tohoto řízení. Ustanovení zástupce je podle stěžovatele projevem zachování práva na rovné postavení účastníků řízení, neboť žalovaný je státním orgánem disponujícím odborným aparátem. Stěžovatel odkázal na judikaturu Nejvyššího správního soudu a nález Ústavního soudu, ze které dovozoval své právo na zajištění právní pomoci zástupce z řad advokátů pro řízení vedená z úřední moci úřadem práce.

[2] Krajský soud stěžovateli přiznal osvobození od soudních poplatků a současně zamítl jeho žádost o ustanovení zástupce z řad advokátů. Návrhu na ustanovení zástupce krajský soud nevyhověl, neboť ustanovení zástupce není nezbytně třeba k ochraně stěžovatelových práv. Krajský soud uvedl, že stěžovatel v minulosti opakovaně vystupoval před soudem v pozici účastníka nebo obecného zmocněnce. V některých řízeních úspěšně docílil zrušení napadeného správního rozhodnutí. Stěžovatel je tudíž dostatečně obeznámen s procesem kontroly správních aktů a s tím, jak vystupovat v řízení před soudem. Krajský soud nadto podotkl, že stěžovatel prokázal dostatečné znalosti také tím, že řádně zformuloval svůj návrh na osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce. Soud proto neměl důvod pochybovat o tom, že je samostatně způsobilý k obraně svých práv před soudem.

II. Obsah kasační stížnosti

[3] Stěžovatel doručil Nejvyššímu správnímu soudu dne 17. 7. 2018 podání nazvané „*žádost o ustanovení zástupce k podání kasační stížnosti*“. Vzhledem k jeho obsahu vyhodnotil Nejvyšší správní soud toto podání jako kasační stížnost proti usnesení krajského soudu v části, v níž nebylo vyhověno jeho žádosti o ustanovení zástupce, spojenou se žádostí o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti.

[4] Stěžovatel žádal o ustanovení zástupce v řízení před krajským soudem proto, že doposud jeho argumentace k typově stejným žádostem v situacích, v nichž mu bylo přiznáno plné osvobození od soudních poplatků, nebyla úspěšná, což oslabuje argumentaci krajského soudu, že je stěžovatel schopen sám sepsat kvalitní podání.

[5] Krajský soud dle názoru stěžovatele nesprávně posoudil otázku ustanovení zástupce pro podání žaloby v řízení o dávkách pomoci v hmotné nouzi. Krajský soud se nevypořádal s důvody uvedenými v žádosti a označil je za pouhou polemiku se závěry Nejvyššího správního soudu. Rozhodnutí krajského soudu tak trpí vadou a je nepřezkoumatelné. V důsledku kratší lhůty pro podání kasační stížnosti ve srovnání se lhůtou pro podání žaloby nebude mít právní zástupce stěžovatele ustanovený až Nejvyšším správním soudem tolik času seznámit se s podstatou věci, jako má Ministerstvo práce a sociálních věcí, disponující příslušným odborným aparátem. Stěžovatel navíc může některé důležité skutečnosti přehlédnout či bude za důležité považovat okolnosti, které jsou ve skutečnosti nepodstatné. Výrazně jej znevýhodňuje již nemožnost poradit se s právním zástupcem. Jako osoba neznalá práva není schopen poukázat na všechna právní pochybení správního řízení. Krajský soud nedostál své povinnosti komplexního posouzení konkrétních skutkových okolností daného případu a neposuzoval, zda je výběr kritérií v souladu s ústavním pořádkem. Dle názoru stěžovatele zdůrazňuje zákonný požadavek na nezbytnost ustanovení zástupce pro ochranu jeho práv mimořádnost tohoto institutu, avšak nemůže zpřísňovat podmínky pro vyhovění jeho žádosti. Stěžovatel proto navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil napadené usnesení krajského soudu, ustanovil mu pro zamýšlené řízení zástupce z řad advokátů a stanovil tomuto zástupci lhůtu dvou měsíců pro seznámení se správním spisem a doplnění žaloby.

[6] Stěžovatel následně pětkrát doplnil kasační stížnost. S odkazem na rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2006, čj. 2 As 2/2006-50 zdůraznil význam právního zastoupení právě pro podání žaloby, která je zpravidla stěžejním úkonem účastníka řízení ve správním soudnictví. V doplnění uvedl další důvody pro přiznání právní pomoci a dále rozvedl argumentaci, proč své podání nepovažuje za kasační stížnost.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[7] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná, a dle usnesení rozšířeného senátu ze dne 9. 6. 2015, čj. 1 As 196/2014-19, č. 3271/2015 Sb. NSS, nepodléhá povinnosti zaplatit soudní poplatek a není požadováno splnění povinnosti zastoupení advokátem dle § 105 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s."). Poté přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), ověřil při tom, zda napadené rozhodnutí netrpí vadami, k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti, a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

[8] O návrhu stěžovatele na ustanovení zástupce z řad advokátů pro řízení o kasační stížnosti Nejvyšší správní soud již rozhodl usnesením ze dne 12. 9. 2018, čj. 8 As 177/2018-37. Stěžovatel vymezil důvody svého nesouhlasu se závěry krajského soudu v rozsahu zcela postačujícím pro posouzení kasační stížnosti. Nejvyšší správní soud proto nepovažoval ustanovení zástupce v tomto řízení za nezbytné pro ochranu stěžovatelových práv a jeho návrh zamítl. Pro případ, že by měl stěžovatel v úmyslu zvolit si zástupce sám, stanovil mu soud k provedení tohoto úkonu lhůtu jednoho týdne. Stěžovatel si zástupce nezvolil.

[9] K věcnému posouzení kasační stížnosti Nejvyšší správní soud uvádí, že skutkově i právně obdobnou věcí ohledně téhož stěžovatele se již zabýval ve svém rozsudku ze dne 7. 8. 2018, čj. 6 As 256/2018-14. V nyní projednávaném případě soud neshledal žádné důvody pro odchýlení se od již zaujatého názoru.

[10] Nejvyšší správní soud proto i v této věci odkazuje na závěry rozsudku sp. zn. 6 As 256/2018. Bylo by zbytečné znovu rozepisovat úvahy a závěry, které soud vedly k danému rozhodnutí. Ve stručnosti proto odkazuje na rozhodnutí 6. senátu a jeho odůvodnění, kde se nyní nastoleným otázkám vyčerpávajícím způsobem věnoval. Odůvodnění lze rekapitulovat tak, že rozhodnutí krajského soudu je přezkoumatelné. Právo na právní pomoc je sice jedním z konkrétních projevů principu rovnosti účastníků řízení, avšak nelze jej vykládat tak široce, jak jej stěžovatel interpretuje. Právo na právní pomoc není právem absolutním a má své zákonné meze. Pokud je účastník řízení prokazatelně schopen sám sepsat podání v určité kvalitě a hájit svá práva v řízení, není třeba mu ustanovovat zástupce. Krajský soud zkoumal okolnosti žádosti o ustanovení zástupce. Stěžovatel má nemalé zkušenosti s vedením soudních sporů, je schopen samostatně a kvalitně formulovat žalobu, včetně rozvinuté argumentace a odkazů na relevantní právní úpravu a judikaturu.

[11] Nejvyšší správní soud neshledal ve věci rozpor s ústavním pořádkem. Ostatně Ústavní soud v nálezu ze dne 4. 8. 2006, sp. zn. I. ÚS 684/05 uvádí, pokud obecné soudy

shledají, že ustanovení zástupce není třeba k ochraně práv účastníků, nelze jim z pohledu ústavnosti ničeho vytknout. K obdobným závěrům viz také například usnesení Ústavního soudu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 2479/15, ve kterém Ústavní soud konstatoval: *„…soudce bude moci zástupce ustanovit pouze tehdy, bude-li to nezbytně třeba k ochraně zájmů účastníka. Pojem nezbytnosti je přitom třeba vykládat tak, že jde o situace, v nichž je konkrétními okolnostmi odůvodněn závěr, že bez zastoupení by účastníkovi řízení mohla vzniknout nikoli nezanedbatelná újma, přičemž se jedná pouze o benefit poskytnutý účastníkům soudních řízení ze strany státu. 10. V této souvislosti Ústavní soud také zdůrazňuje, že již dříve judikoval, že není porušením práva na právní pomoc zakotveného v čl. 37 odst. 2 a 3 Listiny, zamítne-li soud žádost účastníka řízení o ustanovení zástupce, pokud bylo řádně soudem shledáno a odůvodněno, že pro takové ustanovení zástupce nejsou splněny podmínky …“*

[12] Krajský soud dospěl k závěru, že zastoupení není nezbytně třeba k ochraně práv stěžovatele, jelikož je sám schopen se kvalifikovaně hájit a zajistit si náležitou obranu svých práv v řízení. S poukazem na opakované, a mnohdy úspěšné, vystupování stěžovatele před krajským soudem (např. v řízení sp. zn. 59 Ad 8/2014) je zřejmé, že je dostatečně obeznámen s procesem soudní kontroly aktů orgánů veřejné správy a s tím, jak v řízení před soudem vystupovat. Nejvyšší správní soud se ztotožňuje se závěry krajského soudu a dodává, že tuto skutečnost ostatně opět potvrdil formulací nyní projednávané kasační stížnosti, z jejíž kvality je zřejmá dostatečná erudice stěžovatele k samostatné obraně jeho práv. Je jistě paradoxní, že čím lépe stěžovatel argumentuje ve prospěch vyhovění své žádosti, tím více se vyhovění této žádosti vzdaluje. To je však pouze důsledkem toho, že účelem ustanovení zástupce je především zajištění efektivní ochrany práv účastníka řízení, a proto, je-li účastník schopen si tuto ochranu zajistit sám, vyhovění návrhu na přiznání zástupce z řad advokátu není třeba (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, čj. 4 As 21/2004-64 a rozsudek ze dne 19. 10. 2006, čj. 6 Azs 306/2005-66). Právě o takovou situaci se jedná v případě stěžovatele. Krajský soud nepochybil, pokud stěžovateli zástupce neustanovil.

[13] Nejvyšší správní soud se proto ztotožnil s krajským soudem, že v posuzovaném případě není splněna druhá podmínka § 35 odst. 9 s. ř. s., tedy nezbytnost ustanovení zástupce k ochraně práv stěžovatele.

IV. Závěr a náklady řízení

[14] Z výše uvedených důvodů Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná, a proto ji podle § 110 odst. 1 věty poslední s. ř. s. zamítl.

[15] Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 větu první s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl v tomto soudním řízení úspěch, nemá právo na náhradu nákladů řízení, proto mu soud právo na náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně 30. října 2018

JUDr. Petr Mikeš, Ph.D.
předseda senátu